

NESUDĖTINGA, REGĖJIMĄ GRAŽINANTI OPERACIJA

Katarakta – akies lęšiuo su- drumstėjimas, dažnai tampantis vyresnio amžiaus žmonių akluo priežastimi.

Nors dauguma sergančiųjų pirminius kataraktos požymius pastebi ligai dar tik prasidedant, tačiau dažniausiai į gydytoją kreipiamasi kataraktai toli pažengus, praktiškai visiškai nebematant.

Kataraktos atsiradimo priežastys. Dažniausiai kataraktos išsivystymą įtakoja su amžiumi susiję akies lęšiuo pokyčiai, tačiau įtakos ligos pasireiškimui taip pat gali turėti akių ligos (akių uždegimai, augliai, stipri trumparegystė ir kt.), traumos (akies obuolio sumušimas, sužeidimas), tam tikros ligos (cukraligė, diabetas ir kt.), kai kurių vaistų ilgalaikis vartojimas. Kataraktos atsiradimą taip pat įtakoja genetinis polinkis, ilgalaikis buvimas karštose patalpose, rentgeno, infraraudonieji bei ultravioletiniai saulės spinduliai. Katarakta gali būti ir įgimta. Ši liga pasireiškia tiems kūdikiams, kurių motinos nėštumo metu vartojo alkoholį, nikotiną ar

kitas toksines medžiagas, taip pat sirgo tam tikromis infekcinėmis ligomis (vėjaraupiais, kiaulyte, raudonuke ir kt.).

Katarakta nepriklauso nuo akims suteikiamo per didelio krūvio, t. y. ilgalaikio televizoriaus žiūrėjimo, įtempto skaitymo ar intensyvaus darbo kompiuteriu – tai liga, kuri tiesiog vieniems progresuoja, o kitiems – ne.

Ligos simptomai. Dažniausiai sergantieji skundžiasi atsiradusiu rūku prieš akis, dvejinimusi, žiūrint viena akimi, spalvų bei kontrasto suvokimo pasikeitimu. Žmogui darosi sunku skaityti, vairuoti automobilį, užsiimti savo pomėgiais – mezgimu, siuvinėjimu ir kt. Ligai progresuojant rūkas akyse stiprėja, išlieka tik šviesos jutimas, galiausiai regėjimas visiškai išnyksta.

Vienintelė efektyvi gydymo priemonė – operacija. Vaistų, kurie išgydytų kataraktą, nėra. Vienintelis efektyvus gydymas – chirurginė drumsto lęšiuo pakeitimo operacija. Operacija neskausminga, trunka 15–20 minučių, regėjimas atsistato tuoj pat po operacijos ar praėjus keletui dienų.

Kada reiktų pagalvoti apie kataraktos operaciją? Pastebėjus pamazų silpstantį regėjimą, nebegalint užsiimti įprasta veikla, atsiradus trukdžiams darbe ir kt., vertėtų ilgai nedelsus pasiryžti operacijai. Jei operuotis pasiryžtama lęšiuo dar nespėjus visiškai sudrumstėti, tuomet kataraktos operacija būna paprastesnė, sumažėja operacinių komplikacijų rizika, regėjimas atsistato per trumpesnę laiką.

Patikima pagalba. „Akių chirurgijos centre“ operacijos atliekamos pasitelkiant naujausias technologijas ir kokybiškiausias priemones. Kataraktos operacijoms naudojama fakoemulsifikacija – tai labiausiai paplitęs kataraktos pašalinimo metodas Europoje, JAV ir Japonijoje. Šis šiuolaikiškas gydymo metodas mažai traumuoja akį, tačiau reikalauja ypatingo chirurgo patyrimo. „Akių chirurgijos centre“ operuoja gyd. Algirdas Šidlauskas – puikus savo srities specialistas, atlikęs tūkstančius kataraktos operacijų. Šiuolaikinė moderni įranga, aukščiausios kokybės medžiagos bei patyrusių savo srities specialistų komanda leidžia pasiekti puikių rezultatų.

Visus, kuriems gydytojai diagnozavo kataraktą, ir reikia atlikti operaciją, kviečiame į „Akių chirurgijos centrą“, esantį Savanorių pr. 66, Kaune. Registruokitės telefonu (8 37) 750 805. www.akiuchirurgija.lt.

Išsėtinė sklerozė – KLASTINGA LIGA

„Tai – jaunų ir darbingų žmonių liga“ – taip trumpai išsėtinę sklerozę galėtų pavadinti dauguma medikų. Tačiau visuomenėje dažnai ši liga suvokiama klaidingai ir neretai išgirstas ar perskaitytas žodis „sklerozė“ kelia asociacijas su atminties negalavimais, senatve. Tokia nuostata nėra teisinga, nes pats terminas „sklerozė“ reiškia irimą, kuris gali atsirasti bet kurioje sistemoje, dėl to ne viena liga savo pavadinime turi žodį, „sklerozė“. Išsėtinė sklerozė (IS) yra dažniausia netrauminė centrinės nervų sistemos, t. y. galvos smegenų ir nugaros smegenų liga.

IS RIZIKOS GRUPĖS

IS paprastai pasireiškia tarp 20 ir 40 metų, tačiau taip pat gali prasidėti ir jaunesniems ar vyresniems žmonėms. Ji dukart dažniau pasireiškia moterims nei vyrams. Dažniausiai IS serga vidutinio klimato zonų gyventojai, rečiausiai – žmonės, gyvenantys karšto ir šalto klimato zonose. Lietuva yra viena iš tų šalių, kurios patenka į didelės rizikos grupę. Tyrimų duomenimis Lietuvoje išsėtinę sklerozę serga 55 žmonės iš 100 tūkstančių, registruotų ligonių yra apie 3 tūkstančiai, tačiau manoma, kad dar trečdalis sergančiųjų į medikus kol kas nesikreipė.

SIMPTOMAI IR PAVOJAUS SIGNALAI

IS dažnai vadinama klastinga liga vien dėl to, kad neturi nė vieno išskirtinio požymio, kuris yra būdingas tik jai. Pirmieji IS simptomai gali būti laikinas vienos akies regos sutrikimas, galūnių tirpimas, nusilpimas, pusiausvyros sutrikimai. Tai gali pasikartoti keletą kartų per metus ar kartą kitą per kelis metus. Po šių sutrikimų pažeistos funkcijos gali ir visiškai atsistatyti, tačiau tai nereiškia, kad liga atsitraukė. Taip pat reikia paminėti, kad kiekvienam ligoniui simptomai pasireiškia individualiai ir su regėjimo, jutimo, motoriniais ar pusiausvyros sutrikimais gali pasireikšti greitas nuovargis, nuotaikų kaita, depresija, pasunkėjęs mąstymas, neaiški kalba, šlapinimosi, tuštinimosi ar lytinės funkcijos sutrikimai.

Skiriamasis IS požymis yra naujo simptomo atsiradimas ar senojo pasikartojimas, užsitęsęs ilgiau nei 24 valandas. Dažniausiai simptomai išryškėja per kelias dienas, išlieka tris – keturias savaites ir apytikriai po mėnesio išnyksta.

DIAGNOSTIKA

Nors IS nėra išgydoma liga, tačiau labai svarbu ją diagnozuoti kuo anksčiau, nes tai leidžia parinkti tinkamiausią gydymą ir pristabdyti ligos progresavimą. IS gali pastebėti šeimos gydytojai ir okulistai. Bendrosios praktikos gydytojas, įtariantis pacientui IS, siunčia neurologo apžiūrai. Liga diagnozuojama IS centruose, esančiuose Vilniuje, Kaune ir Klaipėdoje.

Pastebėję IS požymius, žmonės turėtų nedelsti ir kreiptis į savo bendrosios praktikos gydytoją, nepaisant to, kad sutrikimai visiškai ar iš dalies praėjo. Diagnozė patvirtinama, kai pacientas yra nuodugnai ištyrtas, ir jam atlikti visi būtini tyrimai, parodantys nervus apsaugančios medžiagos – mielino irimo sukeltus pakitimus galvos smegenyse. Tiriant pacientus dažniausiai atliekami neurologiniai tyrimai, magnetinio rezonanso tomografijos tyrimas (MRT), laboratoriniai tyrimai, juosmens punkcija (smegenų skystyje tiriamos oligokloninės juostos, Imunoglobulinų G santykis) ar sukeltųjų potencialų tyrimai. Diagnozuojant išsėtinę sklerozę, nustatoma ir ligos forma.

KETURIOS LIGOS FORMOS

Yra keturios IS formos. Recidyvuojanti-remituojanti išsėtinė sklerozė yra dažniausiai pasitaikanti forma, kuri prasideda 80 proc. susirgusiųjų. Ši forma būna tik ligos pradžioje, vėliau ji pereina į antrinę progresuojančią IS formą. Pirminėje stadijoje net kelerius metus gali visiškai nebūti simptomų, tačiau paūmėjimai yra neprognozuojami ir gali pasireikšti bet kada. Nauji ar jau anksčiau buvę simptomai gali atsirasti staiga, trukti keletą dienų ar savaičių ir po to vėl išnykti. Laikui bėgant šia liga sergantiems žmonėms simptomai ir negalia vis stiprėja.

Pirminė progresuojanti IS yra labai reta ir pasireiškia tik 10 proc. sergančiųjų. Nuo pat ligos pradžios būdingas nuolatinis progresavimas. Simptomai ryškėja, ir negalia laipsniškai didėja.

Gerybinė IS pasireiškia vienu nedideliu paūmėjimu ir galimu vienu papildomu atkryčiu. Po to pacientas pasveiksta iki galimo antrojo paūmėjimo, kuris gali nepasireikšti net 20 metų. Vis dėlto gerybinė IS forma galiausiai pradės progresuoti.

SUSITAIKYMAS SU LIGA

Daugelis susirgusiųjų turi pereiti įvairias stadijas, kol susitaiko su savo liga. IS diagnozė pirmiausia sukelia šoką, po to atsiranda ligos neigimas, dar vėliau aplanko baimės jausmas. Sergantieji turėtų nesidrovėdami kalbėti su gydytoju apie atsiradusius pojūčius, simptomus, abejones, baimę, kuri dažnai kyla dėl nežinios. Užsitęsęs baimės jausmas gali labiau pakenkti gyvenimo kokybei nei patys ligos simptomai. Dėl nuolatinės baimės, nežinios, nerimo sergančiuosius IS ima kamuoti depresija, kuri diagnozuojama dažniau, nei sergant kitomis lėtinėmis ligomis. Sergantieji IS turėtų žinoti būtiniausią informaciją apie šią ligą, nes tai gali padėti išsklaidyti baimes bei suprasti ne tik, kaip gyventi visavertį gyvenimą toliau, bet suvokti, kad gyvenimas nesustoja ties IS diagnoze.

SVARBU LAIKU PRADĖTAS GYDYMAS

Ankstyva diagnozė yra ypatingai svarbi, nes tik savalaikis gydymas gali padėti pasiekti gerų rezultatų. Ši liga nėra užkrečiama, ir nebūtinai ja sergantiesiems prisireikia invalido vežimėlio. Nors iki šiol IS yra nepagydoma liga, visgi gyvenimo trukmė įtakos turi nedaug. Tačiau pavėluotai pradėtas gydymas praktiškai nėra veiksmingas ir neįgalumo tikimybė išauga. Sergantieji IS gali mėgautis visaverčiu gyvenimu, tačiau turėtų nepamiršti reguliariai sportuoti, daugiau dėmesio skirti mitybai, informuoti apie savo ligą darbdavį bei savo artimuosius.

Lietuvos neurologų asociacijos inf.

VAIKŲ NEPRIŽIŪRINČIUS TĖVUS SIŪLOMA MOKYTI bendravimo tobulinimo kursuose

Teisingumo ministerija siūlo įtvirtinti galimybę teismui, skiriančiam nuobaudą tėvams už vaikų nepriežiūrą, kartu įpareigoti juos išklausti ir bendravimo su vaikais tobulinimo kursuose.

Tai siūloma, siekiant gerinti vaikų supančią aplinką, kuri jo elgesiui turi didžiausią įtaką – pirmiausia šeimoje. Tokie kursai padėtų tėvams ar globėjams tobulinti bendravimą šeimoje, stiprinti atsakomybę, išmokyti efektyviau spręsti bendravimo su vaiku problemas, laiku identifikuoti nepageidautino jo elgesio apraiškas ir užkirsti joms kelią. Tai yra pagalbinė priemonė tėvams, leisianti kurti geresnę socialinę terpę vaikui – namuose, mokykloje, draugų rate, užklasinėje veikloje ir pan. Kadangi netinkama vaikų priežiūra neretai yra viena iš jų nusikalstamo elgesio priežasčių, kartu tai leis stiprinti vaikų daromų nusižengimų prevenciją. Šiems pokyčiams įtvirtinti Tei-

singumo ministerija parengė Administracinių teisės pažeidimų kodekso (ATPK) pakeitimus, kuriuose numatė galimybę teismui, greta tėvams skiriamos nuobaudos už vaiko nepriežiūrą, nustatyti pareigą išklausti ir papildomus vaiko auklėjimo kursus. Numatoma, kad šie kursai būtų rengiami savivaldybėse pagal atskirą Vyriausybės patvirtintą tvarką.

Jei tėvai nevykdys tokio teismo nurodymo ar vengtų tai daryti, jiems grėstų administracinė bausmė iki 400 litų. Tiesa, už tokį teismo įpareigojimo nevykdymą sumokėta bausmė neatleistų tėvų nuo pareigos išklausti bendravimo su vaikais tobulinimo kursuose.

Šiuo metu galiojančiame Administracinių teisės pažeidimų kodekse (ATPK) numatyta, kad už vaiko tėvų ar globėjų pareigų nevykdymą arba vykdymą priešingai vaiko interesams teismas gali skirti nuobaudą nuo įspėjimo iki 200 litų siekiančios pinigines baudos. Tačiau

praktika ir statistika rodo, kad pinigines baudas ne visuomet duoda norimą rezultatą, todėl šalia šių nuobaudų būtina įtvirtinti ir kitas priemones – edukacines, padedančias tobulinti bendravimą su vaiku, didinti atsakomybės jausmą, efektyviai spręsti kylančias problemas.

Statistika rodo, kad už tėvų valdžios nepanaudojimą ar panaudojimą priešingai vaiko interesams bei globėjų pareigų nevykdymą pernai Lietuvoje buvo surašyti 6 713 administracinės teisės pažeidimų protokolai, iš jų 6 089 nagrinėti teismuose.

Minėtus pakeitimus įtvirtinantis ATPK projektas šiuo metu yra pateiktas derinimui su visuomene ir suinteresuotomis institucijomis. Patikslintas po pastabų jis bus teikiamas svarstyti Vyriausybei, o jei šį pritaris – Seimui.

LR Teisingumo ministerijos informacija